

begravenisgewoonten, waarover we het nog even zouden hebben. Ik heb een paar funeral-homes gezien, d.w.z. van die inrichtingen, waar de begrafenis geregeld wordt. Maar met heel wat meer dan het begraven zelf occupeert men zich daar. Zoodra iemand gestorven is, wordt het lichaam weggehaald en naar de funeral home getransporteerd. Natuurlijk is er een medisch attest voor nodig; en dat is maar gelukkig ook; want wie schijndood mocht zijn, die krijgt geen kans op vier dagen voor tijdige ontdekking van den schijndood, doch wordt, is zijn lichaam eenmaal in handen van den (overigens geëxamineerden) directeur der inrichting gekomen, grondig dood gemaakt. Men neemt n.l. alle bloed uit het lichaam; daarna wordt een vloeistof ingespoten, die de lijken, naar men zegt, voor zeer langen tijd conserveert; en vervolgens wordt een bewerking toegepast, van dien aard, dat de gestorvene een voorbeeld van blakende gezondheid lijkt. Ik zag 'tlijk van een man, die doodgevroren was: 'tleek wel een door de zon gebrulnde tourist. Een ouden man: hij zag er uit, alsof hij pas een flesch Rijnwijn verschaft had. Een oud moedertje: ze leek even te hebben gerust na 'tdiner. De familie betaalt niet voor de begrafenis: ze kiest een kist, en al naar gelang van den steeds zeer achtenswaardigen prijs, die daarvoor betaald wordt, heeft de begrafenis verder haar meer of minder omslachtig verloop. De kisten zijn praalbedden: zijde, kussens, watten, dekens; heele gevaarten soms. En 't mooiste pakje wordt aangetrokken: men wordt bijvoorbeeld in smoking begraven.

En hier zal ik mijn babbeltje maar afbreken, al heeft het eigenlijk nog niet zijn plaatsje in de rubriek „Kerkelijk Leven” kunnen verdienen. Eerlijk gezegd: ik wil maar uitscheiden ditmaal. Een kwartier geleden kwam de lods aan boord, en we zijn zoo net de nachtboot Hoek van Holland—Harwich gepasseerd, die voor het station nog kalm ligt te wachten. De A.V.R.O.-omroeper verkondigt juist, dat 'telf uur is, en voor 't eerst sedert 27 Dec. 1938 verneem ik de bekende stem van den man der radio-nieuwsberichten. Mijn horloge wijst gehoorzaam weer nederlandschen tijd. Al zijn we vlak bij Rotterdam, we mogen toch niet vóór morgenochtend acht uur van de boot. De passagiers zijn in goede stemming. Een amerikaansche dame, die in vijf dagen Nederland zal „doen”, betuigde me haar spijt, dat 't donker was, en ze de polders niet kon zien; ze deed me denken aan prof. Bouwman, die in zijn „Amerika” vertelt hoe mooi de Amerikanen het hollandsche landschap vonden, toen destijds zijn boot den Nieuwen Waterweg opstoomde. Een andere dame uit Amerika, niet meer ontdekkende dan lantarens éven boven den grond, verkocht geestigheden over de skyscrapers, de wolkenkrabbers, van de Hollanders. Een hollandsch jongetje zei: nou ken d'r niks meer gebeuren, hè, pappie?

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

In Kuyper's Ijn.

VIII.

Christus, de nieuwe Wortel van den herboren kosmos.

In artikel 2 van de Statuten van de Vereeniging, die zich het bestudeeren, propageeren en vruchtbaar maken van de jonge calvinistische wijsbegeerte ten doel stelt, wordt gezegd, dat zij „belijdt den Christus der Schriften, den Verlosser van heel het leven, als den nieuwen Wortel ook van het wetenschappelijk leven”.

In deze woorden wordt weer een fundamentele grondgedachte van de wijsbegeerte der wetsidee geteekend. Zij gaat n.l. uit van het geloof, dat Jezus Christus is de nieuwe Wortel van het herboren menschengeslacht en aldus van gansch den herboren kosmos.

In den eersten Adam is eenmaal heel de menscheit en gansch de wereld van God afgevalen — in den Tweeden Adam worden menscheit en wereld verlost, hersteld in de gemeenschap Gods.

Niets van de wereld gaat in den Christus verloren. Alle geslachten des aardrijks worden in Hem gezegend. In Hem is het volle menschenleven principieel vernieuwd. Uit Hem leeft nu het herboren menschengeslacht. Uit Hem en door Hem wordt die vernieuwing principieel verwerkelijkt in de zijnen: in heel hun leven, in alle levensuitingen, in alle levensverbanden.⁵⁶⁾

Weer moeten we naar Dr Kuyper wijzen als den man, die deze centrale gedachte onder ons volk tot gemeengoed heeft gemaakt en aan wien de wijsbegeerte der wetsidee zich ook in dezen heeft aangesloten.

De menschen — zoo schrijft hij — zijn „niet gelijk losse zandkorrels naast elkaar neergelegd, maar als de twijgen en bladen van eenzelfden boom in organisch verband geschapen. Adam was onzer aller wortel, en als de wortel van een boom verkankert, kankert heel de boom met al zijn takken. Zoolang dus Adam ons hoofd en onze wortel blijft, blijven wij deelen in al de bittere gevolgen van zijn geestelijken dood. En redding kan en zal

En ondergeteekende denkt aan ds Kort: psalm 120 en 121.

Volgende week wel iets anders, misschien wat degelijker dan dit algemeene praatje. Deze copie wordt gepost op de „Zaandam”.

K. S.

Liefde en cement; Amerika en Nederland.

Bij mijn terugkomst enkele nederlandsche bladen inziende, vond ik in „De Heraut” een kort stukje van ds W. A. Winckel. Deze haalde uit een amerikaansch orgaan een uitspraak van dr H. Beets aan, waarin deze zijn instemming betuigde met enkele gedachten, die ik in een preek over het slot van 1 Cor. 12 had naar voren gebracht over het gereformeerde begrip van liefde; gedachten, die natuurlijk parallel liepen met wat ik herhaaldelijk, ook in de pers, heb opgemerkt over het verschil tusschen het vleeschelijke en verwereldlijking-in-de-hand-werkende valsche begrip van „liefde” enerzijds, en het gereformeerde, kerkstichtende, den clubjes-geest brekende begrip van „liefde” en „gemeenschap” anderzijds. Dr Beets, die deze preek aanhoorde (dr Sietsma zal wel in z'n volgende kroniek willen meedeelen, dat ze in een presbyteriaansch gebouw, maar niet onder een presbyteriaanschen kerkeraad werd gehouden), dr Beets, zeg ik, was het daarmee eens, en sprak uit, dat verdediging en handhaving van zulke gedachten niet ontbindend, doch samenbindend werken zou. Ze zou als cement kunnen werken.

Dat een zóó met de doleantieworsteling meelevend man als ds Winckel zich voor dit persberichtje interesseerde, is begrijpelijk; want dr A. Kuyper heeft in de beweging dagen van dezen kerkstrijd het hart van wie tot de gehoorzaamheid terugkeerden, er meermalen door verkwikt. En dat hij het doorgaf in „De Heraut”, naast de toch heusch, globaal genomen, eenzijdige berichtgeving van ds Doornbos, eert hem.

Natuurlijk zou ik er niet op terugkomen, indien ds Winckel niet had gezegd: laat ons nu, ook met het oog op de aanstaande synode van Sneek, hopen, dat in deze richting verder gewerkt wordt; „de liefde hoopt alle dingen”.

Hier wordt dus publiek de naam van één der in de discussie der laatste jaren betrokkenen in verband gebracht met de voorbereiding der aanstaande synode. Ik heb niet zorgvuldig ds Winckel's rubriek kunnen nagaan, en weet dus niet, of ds Winckel ook andere namen in dit verband genoemd heeft. Er leek me anders wel aanleiding toe, als men „de liefde” alle dingen wil zien hopen. Maar zelfs, indien dit niet het geval zou zijn geweest, heb ik voor ds Winckel's schrijven, en den geest, waaruit hij spreekt, het grootste respect. Inderdaad roert hij een gewichtig vraagstuk aan.

En waar ds Winckel nu tusschen Amerika en Nederland een parallel trekt, daar wil ik gaarne het volgende

er niet zijn, tenzij het mogelijk blijkt, om ons een nieuw Hoofd en een nieuwen Wortel te geven, en ons uit dit Hoofd en op dien nieuwen Wortel te laten bestaan en te laten leven.”

Welnu dit laatste is geschied. De almachtige God heeft door een daad Zijner genade het organisme der menscheit zoo omgeschapen, dat toen Adam gezondigd had, hij als hoofd wegviel en Christus als Hoofd in zijn plaats kwam „en dus niet maar Adam, maar Christus de Wortel wierd, waarop dit nieuwe organisme van ons geslacht bloeien kon. Dit herschapen menscheit geslacht is de kerk, het Lichaam van Christus, of de vergadering der volmaakt rechtvaardigen. In dit nieuwe organisme gaat het oude op. En gelijk het oude in Adam was saamgevat en door Adam als hoofd en wortel beheerscht wierd, zoo staat nu dit nieuwe organisme onder Christus als het Hoofd en wordt in heel Zijn leven en bestaan door Christus als Wortel beheerscht.”⁵⁷⁾

Christus als het Hoofd en de Wortel der herschapen en herboren menscheit voert in en met die menscheit den strijd tegen Satan. Dit is de eeuwenoude strijd tusschen de civitas Dei (koninkrijk Gods) en de civitas terrena (rijk der wereld). „Die ontzettende strijd, dien het leger onder zijn Veldheer tegen Satan strijdt, om het Godsrijk te stichten, breidt zich uit over heel het terrein van ons menscheit leven op aarde. Die strijd wordt gestreden in de harten, in de huisgezinnen, in de families, in de gesprekken, in de publieke opinie, bij handel en nering, in bedrijf en beroep, in wetenschap en kunst, bij wieg en graf, kortom, zoover uw menscheit leven strekt, strekt ook die strijd. En die strijd wordt nooit anders gevoerd dan door Jezus zelf. Hij, de levende Heere, is het, die in de harten Zijner uitverkorenen, Zijn trouwe dienstknechten, zin en inzicht inlegt, geestdrift en bezieling wekt, werkingen, krachten en gaven inbrengt, toewijding en liefde doet ontstaan, en zelfs het woord op de lippen doet komen.”⁵⁸⁾

Men ziet het: neutraal terrein is er voor de geloovigen niet!

„Geen duimbreed is er op heel 't erf van ons

57) E Voto; II, p. 324 v.v. In zijn „De Gemeene Gratie” spreekt Kuyper ook van Christus als den Wortel van het Herschepingsleven en van de Particuliere Genade. Als „Scheppingsmiddel” is Hij het tevens van het Schepingsleven en de Gemeene Gratie. Deel II, p. 645.

58) E Voto; II, p. 134 v.v. Vgl. hierbij vooral: De Gem. Gratie, II, p. 680 v.v.

opmerken; het is ten deele iets nieuws, ten deele herhaling van wat reeds lang bekend kan zijn.

Het nieuwe is dit: tot mijn groote vreugde is er kort voor mijn vertrek uit Grand Rapids een samenspreking geweest, die ik bijwonen mocht, en waar dr H. Beets praesideerde, een samenspreking tusschen voorgangers der Chr. Ref. Church in Amerika en ds Hoeksema, onze lezers welbekend, in gezelschap van enkele voorgangers der niet hem samenlevende groep anderzijds. Ik verklap geen geheimen (‘tstaat in amerikaansche bladen) als ik opmerk, dat men uiteengegaan is met het uitgesproken voornemen, om opnieuw te confereren. En ik geloof, ook wel te mogen meedeelen, dat ds Hoeksema mij gezegd heeft, bereid te zijn, de perspolemie in zake de algemeene genade op te schorten, haar voorloopig stop te zetten, gedurende den tijd der conferentie, indien men deze wil voortzetten. Ik citeer uit mijn geheugen, maar geloof niet, ds Hoeksema's bereid verklaring verkeerd weer te geven. Indien men dus wil, kan in Amerika de perspolemie zwijgen, en voor conferenties plaats maken. Naar mijn meening is zoo iets een weldaad, wanneer men maar over en weer de baan voor publieke gedachtenwisseling vrij houdt. Met moderaten, naar wie „De Heraut” destijds verwees, heeft dat natuurlijk niets te maken; ik denk, dat ook „De Heraut” ds Hoeksema niet tot de moderaten rekenen zal. Ik acht cement aangebracht. Of men het ook leggen wil, moet blijken.

En nu het oude. Het kan ds Winckel bekend zijn, dat in Nederland een commissie benoemd is om te spreken, en dat daarna één der commissieleden (prof. Hepp) andere commissieleden beschuldigde van allerlei. „De Heraut” heeft dat toegejuicht. Het kan ds Winckel óók bekend zijn, dat toen ds Veldkamp en anderen aandrongen op samensprekingen, „De Reformatie” bereid was die gedachte te steunen. Maar „De Heraut” zei: de moderaten wilden altijd spreken; en daarmee werd de zaak afgedaan; ds Veldkamp hield zich verder, voor wat het essentiële puntje betreft, in stilzwijgen. Het kan ds Winckel óók bekend zijn, dat ondergeteekende die verwijzing naar de moderaten afwees, omdat hij juist met prof. Hepp samenspreken wilde, maar dan met vaststelling daarna van enkele punten op schrift; dit leek hem noodig, a. omdat prof. Hepp publiek geschreven had, b. om alle verwijzing naar moderaten en dergelijke afvallige lieden bij voorbaat af te snijden (al hielp zelfs dat niet bij „De Heraut”). Het kan ds Winckel ook bekend zijn (blijkens een uittaling van prof. Greijdanus in „De Reformatie”), dat prof. Hepp voor zulk een samenspreking met schriftelijke vaststelling van tevoren geëenzins door mij nog aangewezen punten niet te vinden was. Bij herhaling bleek het me onmogelijk, hem daartoe te bewegen. En natuurlijk heb ik, ook als commissielid,

menscheit leven, waarvan de Christus, die aller Souverein is, niet roept: „Mijn!”⁵⁹⁾

Wanneer nu over den Verlosser als den Christus gesproken wordt, dan — zoo betoogt Kuyper — treedt het vleeschgeworden Woord voor ons als mensch.

Met den naam Christus of Gezalftde wordt Hij immers aangeduid als den Ambtsdrager, den drager „van het hoogste en heiligste ambt; van het ambt in volstreken zin; zoodat hij eigenlijk de eenige ambtsdrager en daarom de Christus is.”

Een ambtsdrager — dat kan alleen een mensch zijn! „Ambt toch is bediening van goddelijke macht door schepselen, hetzij engelen, hetzij menschen. De engelen er nu buiten latende, kan Jezus dus geen ambt, vooral niet het ambt dragen, tenzij hij als mensch voor God trede, hetzij eeuwig in Zijn raad, hetzij feitelijk na Zijn vleeschwording. God had ook alle ding zelf rechtstreeks kunnen regelen, en geen dienst van menschen bezigen. Dan ware er nooit een ambt en dus ook nooit een zalving geweest. Maar nu dit Gode anders heeft liefst, en Hij den dienst der menschen verordeneerde, nu ontstond het ambt als bediening door menschen van goddelijke macht.”

Christus is verordeneerd en gezalft met den Heiligen Geest tot het drievuldige ambt van Profeet, Priester en Koning — en als zoodanig verschijnt Hij voor ons als mensch — dat is Kuyper's opvatting. Toen de zonde in de menscheit was ingebroken, ontstond de noodzakelijkheid om bij den gevallen mensch, over wien God gedachten der ontferming had, een Middelaar te doen optreden. „Voor dat Middelaarschap den mensch Christus Jezus te doen ingaan in het drievleedige ambt van Profeet, Priester en Koning.” In den Middelaar „treedt voor u niet het eeuwige Woord maar het Vleeschgewordene; niet de Zone Gods, maar de Zoon des menschen, niet de Goddelijke persoon, maar de mensch Christus Jezus.” Als om alle misverstand af te snijden, schrijft Kuyper nog: „Hij is verordeneerd, en verschijnt dus hier niet als de Tweede Persoon der Drieëenheid, die onmogelijk ooit gezalft kan worden.”⁶⁰⁾

59) Souvereiniteit in eigen Kring; p. 35.

60) E Voto; I, p. 279 v.v.; vooral p. 282, 288/9. Vgl.: De Gemeene Gratie, p. 646. „De Christus beteekent: de Gezalft-

de consequen weten dit.

Zou ds W de liefde al uitnemend Reformatie” publiceerd deze welme ga ik voorl neen, dan m gelegenhe aanduiden rachten.

Calvijn

Op Hand weten, dat komen van wordt, wan op andere w zich dagelij deze twist, ruine dreig voortgeschre

Hier spre divinitus p worden. Wa rechtstreeks samenkome synodis, d.i. samenkome het voorafg Lucas niet bealliste, ma kan wel b maar de ar niet, dat c maar dege oordeel uitl ambt de w kan wel z (plebs) het niemand z (gus) tot de noemt Luca zoals zij waren.”

Calvijn h plaats nie Synodes m houden mo orde, op w zegt, dat 5 wanneer e sing gebrac

Scherp macht, c lijk Weze macht, d Koning o „Overm van den C zoo ingrijp Koninklijk hierbij va ondersche Perso eeuwelijk Middels

„Als Sc de heilige vanzelf en souve Heiligen teit van d Koninklijk ondersteit draagt. Al in oprac

Welnu, Middelaar Sion, oven

„Let w gezalft n Drievuldig verordinee Tweede P de Middel Jezus voo wel die en kon w

de, en stelt de mensche het volbreu van God al soon der D zalving alto maar h e e nam dien Vleeschwor aangenomen.

Kuyper d krachten d Persoons s delijke w Ook, dat tens de aar Hij reeds v En Zijn - ainstonds r zig in het C